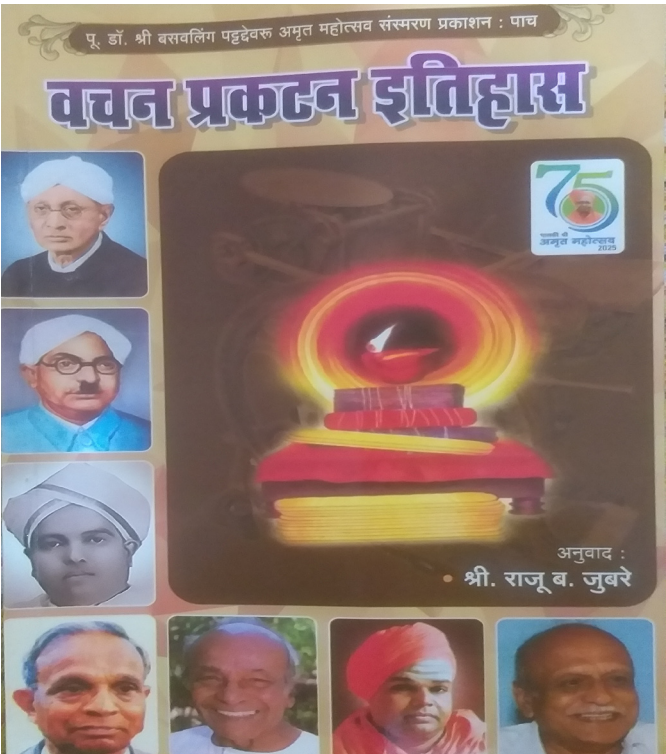

वचन प्रकटनाचा रोमहर्षक इतिहास

लिंगायत धर्माचे संस्थापक जगत्जोती बसवण्णा यांच्यासह अनेक शरणांचे वचनसाहित्य सुप्रसिद्ध आहे.मूळ कन्नड भाषेतले हे विचारसंचित आता भारतातील आणि जगभरातील प्रम ख भाषांत सहजपणे उपलब्ध आहे. लिंगायत धर्मावलेबी शरणांनी आपल्या समतावादी विचारांच्या प्रसारार्थ एकेकाळी स्वतःचे बलिदानसुद्धा दिल्याचा इतिहास आहे.शोषणवादी धर्ममार्तंडांनी सर्वसमावेशक,सम तावादी धर्माला कायमच विरोध केला आहे.जाती,वर्ण,धर्म अशा कृत्रीम भेदना न जुमानता सलक मानवकल्याणाचा आग्रह धरणाऱ्या लिंगायत शरणांवर प्राणघातक हल्ले झाले आहेत,इतकेच नव्हे तर मोठा नरसंहारसुद्धा घडला आहे.प्राचीन काळापासून वैदिकांनी आपल्या विचारविरोधकांना संपविण्यासाठी हिंसेचा मार्ग अवलंबला.भारतातला बौद्ध धम्म संपविण्यासाठी जे हिंसक तंत्र अवलंबले गेले तेच पुन्हा लिंगायतधर्माच्या विरोधात वापरले गेले.परंतु अशा सर्व क्रूर कारवायांना न जुमानता शरणसाहित्याचे जतन सर्वसामान्य जनतेकडून झाल्याचे दिसून येते.ताडपत्रांवर लिहिले गेलेले वचनसाहित्य शोधण्यापासून ते कागदावर मुद्रित होईपर्यंतचा प्रवास अतिशय रोमहर्षक आहे.त्यासाठी अनेकांचा हातभार लागला आहे. त्याच वचन प्रकटनाचा इतिहास सलगपणे लोकांपुढे कन्नडभाषेमधून ठेवण्यात आला,त्याच इतिहासाला मराठी वाचकांपुढे आणण्याचा संकल्प भालकीस्थित हिरेमठ संस्थानाने केला आहे.मठाधिपती डॉ.बसवलिंग पट्टदेवरु यांच्या अमृतमहोत्सवानिमित्त हा इतिहास म राठीजनांसाठी उपलब्ध झाला आहे. ज्याचा कन्नडमधून मराठी अनुवाद लिंगायत धर्म आणि शरणसाहित्याचे अभ्यासक राजू जुबरे यांनी केला आहे.प्रस्तुत पाचव्या भागात,(वचन प्रकटन इतिहास) पाच लेखांचे संकलन आहे.वचन पितामह म्हणून गौरविण्यात आलेले डॉ.फ. गु.हळकट्टी आणि शहिद डॉ.एम.एम. कलबुर्गी यांनी वचनसाहित्याच्या संकलन,प्रकटन आणि प्रसार,प्रचार यासाठी आपले उभे आयुष्य वेचले

आहे. शरणांच्या वचनसाहित्यामुळेच कन्नडभाषेला साहित्याच्या दृष्टीने भारतीय आणि जागतिक महत्त्व प्राप्त झाले असल्याचे स्पष्ट प्रतिपादन पुस्तकाच्या पहिल्या लेखात डॉ.बी. व्ही.मल्लापूर यांनी केले आहे. तत्पूर्वी आपल्या मनोगतातून राजू जुबरे यांनी वचनसाहित्याचा संक्षिप्त इतिहास नमूद केला आहे'बाराव्या शतकात बसवादी शरणांनी रचलेले हे वचनसाहित्य परिवर्तनवादी साहित्य होते.मानवतावादी मूल्ये आचरणात आणून शरणांनी समग्र क्रांती घडवून आणली.ही क्रांती तत्कालिन प्रतिगामी व्यवस्थेच्या पचनी पडली नाही. म्हणून त्यांनी शरणांच्या हत्याकांड घडवून आणण्याबरोबरच,त्यांनी रचलेले वचनसाहित्य नष्ट करण्याचा प्रयत्न केला.तेव्हा आपल्या प्राणांचीही पर्वा न तकरता शरणांनी वचनसाहित्याचे रक्षण केले.त्याचाच हा कल्याण ते उळवीपर्यंतचा खडतर प्रवास रोमांचकारी आहे'१८८९ साली 'बसवण्णांची बद्दस्थल वचने' ही वचनकृती पहिल्यांदा मुद्रित झाली.या ऐतिहासिक घटनेस शंबरवर्ष पूर्ण झाल्याच्या निमित्ताने कर्नाटकातील गदग येथील जगदगुरु तोंटदार्य मठात 'वचन साहित्य प्रकटनाचा इतिहास' असा परिसंवाद ९ एप्रिल १९९० रोजी आयोजित करण्यात आला होता.या परिसंवादाचे

अध्यक्षपद डॉ.एम.एम.कलबुर्गी यांनी भूषविले होते.या परिसंवादातील वक्त्यांची मांडणी कन्नडमध्ये प्रसिद्ध झाली होती.त्याचाच मराठी अनुवाद महाराष्ट्र बसव परिषदेच्यावतीने प्रकाशित झाला आहे.भारतामध्ये

ख्रिस्ती धर्मप्रसाराकांनीच पहिल्यांदा छपाईचे तंत्रज्ञान वापरले होते. साहजिकच ख्रिस्ती धर्मप्रसारासाठी त्याचा प्राधान्याने वापर केला गेला. गळुरु येथील ख्रिश्चन मोलिंग यांनीच पहिल्यांदा कन्नडभाषेतील प्राचीन

कृती मुद्रित केल्याचा इतिहास आहे. वीरशैव साहित्याची छपाई करण्याचे श्रेयही मोलिंग यांनाच जाते.भीम कवीचे बसवपुराण,विरुपाक्ष पंडिताचे चैन्नबसव पुराण १८५० साली प्रसिद्ध केले गेले.फ.गु.हळकट्टी यांनी १९१८ साली वचनशास्त्रसार भाग-१ हा स्वतः संपादित केलेला ग्रंथ बसेल मिशन प्रेसला पाठविला होता.परंतु या कृतीच ख्रिस्ती धर्माची तत्त्वे आणि नीतीच प्रतिपादित केलेली असल्याुळे याचे प्रकटन ख्रिस्तीधर्मप्रसारास बाधा आणू शकेल'अशा आशयाचे पत्र दिले होते.यावरून हे लक्षात येते की ब्रिटीश साम्राज्यवाद्यांनाही वचनसाहित्याचे महत्त्व उमगले होते पण ख्रिस्तीधर्मप्रसाराच्या ध्येयाने पछाडलेले मिशनरी कन्नड वचनसाहित्य सामान्य लोकांपुढे आणण्यास अनुच्छुक होते.पुढील काळात वचन पितामह हळकट्टी यांनी विजापूर बेळगाव जिल्ह्यातील शेकडो गावातील घरोघरी जाऊन वचने रचलेली ताडपत्रे गोळा केली. त्याचीच पुढे संकलने प्रसिद्ध केली. हळकट्टी यांचे समकालीन चैन्नम रिलकाजून यांथेही वचन साहित्य प्रकटन कार्यातले योगदान महत्त्वपूर्ण मानले जाते.अध्यापक,प्रवचनकार म्हणून गावोगावी संचार असल्यामुळे शरणसाहित्य संकलनाचे हाहाकार्य तडीस जाऊ शकले.अशा थोर व्यक्तींनी या कार्यास हात घातला नसता तर शरणांचे वचनसाहित्य आजही अंधारातच राहिले असते.

डॉ.बी.व्ही.मल्लापूर,डॉ.बी. आर.हिरेमठ,डॉ. बी.व्ही.शिरूर, प्रा.आर.राचप्पा यांनी अतिशय अभ्यासपूर्ण पद्धतीने वचन प्रकटन,संकलन आणि मुद्रणाचा समग्र इतिहास विशद केला आहे. त्यातून वचनसंकलकांचा प्रचंड संघर्ष आणि त्यांची कायकवृत्ती पाहावयास मिळते.सकल मानवजातीचे हित चिंतणारी शरणविचारधारा वचनसाहित्यामुळे अमर झाली आहे.शोषणशाहीला थेट विरोध करणाऱ्या शरण परंपरेला दडपण्याचा अथक प्रयत्न झाला तरी सर्वसामान्य जनतेच्या प्रचंड पाठबळामुळे शरणपरंपराप्रतिगामीव्यवस्थेलापुरुन

उरली. बसवण्णा,अल्लमप्रभु,योगिनी अकमहादेवी,शिवयोगी सिद्धाराम या प्रमुख शरणांमुळे लिंगायत ध्म िची तत्त्वे समाजाच्या तळागाळात जाऊन पोहोचली.लोककल्याणाचा सहज,सोपा विचार आणि मार्ग सांगणारे वचनसाहित्य नष्ट करण्याचा अतोनात प्रयत्न झाला.तो यशस्वी होऊ न शकल्याने वचनांचा विपर्यास करून ते दूषित करण्याचाही आटापिटा केला.पण वचन साहित्य संकलन करणाऱ्या थोर ध्येयवाद्यांनी सर्व अडचणी पार करून,प्रस्थापित अन्यायी धार्मिक,सामाजिक व्यवस्थेला न जुमानता शरणांच्या वचनसाहित्याचा अनमोल खजिना सामान्यांसाठी खुला केला,या थोर कार्याबद्दल त्यांचे आपण सदैव ऋणी राहिले पाहिजे.त्यांच्याविषयी कृतज्ञ असायला हवे.वचन पितामह हळकट्टी यांनी विजापूरातून सुरु केलेल्या शिवानुभव ग्रंथमालेचे वचन प्रकटनाच्या इतिहासात आगळे वेगळे महत्त्व आहे.संशोधनापूर्वी फक्त साठ वचनकारच ज्ञात होते पण हळकट्टी यांनी तीनशेच्यावर वचनकार प्रकाशात आणले.१९६१ ते १९८० या कालखंडात वचन साहित्याचे प्रकटन व संपादनाचे उपक्रम संपूर्ण कर्नाटकभर चालले.विद्यापीठीय स्तरावर कन्नड अध्ययन पीठाद्वारे

वचन साहित्य प्रकटन योजना चांगलीच यशस्वी ठरली.म्हणूनच कलबुर्गी सर या कालखंडाला वचन संपादनाच्या सुगीचा काळ मानतात.या काळात सुमारे ऐंशी वचनग्रंथ प्रकाशित झाले.गदग येथील परिसंवादाच्या अध्यक्षीय भाषणामधून डॉ.एम.एम. कलबुर्गी यांनी या आयोजनाची धुरा सांभाळणाऱ्या तोंटदार्य संस्थान मठ,गदग यांचा मुक्तकंठाने गौरव केला होता.'धर्माचे खरे प्रयोजन हे विचार उन्नत करणे असते' जे या संस्थानाकडून निरलसपणे सुरु आहे. वचनसाहित्याचेसंपादन,परिष्करणाचे कार्य यापुढील काळातही पुढील पिढ्यांनी करतच राहिले पाहिजे अशी अपेक्षा व्यक्त करतानाच अखिल मानवजातीसाठी उपयुक्त असलेल्या वचनसाहित्याचे जतन,अनुकुराणी कण्याचेही आवाहन डॉ.कलबुर्गी यांनी यावेळी केले होते.शरणांच्या वचन संकलन,प्रकटनाचा इतिहास प्रदीर्घ असून अशा पुस्तकांमधून त्या थोर कार्याची तोंडओळख होण्यास निश्चितपणे मदत होते.आजवर अज्ञात राहिलेला हा वचनसाहित्याचा इतिहास टप्पाटप्पाने कन्नड आणि मराठी भाषेतही उपलब्ध होत आहे ही अतिशय समाधानाची बाब आहे.त्यासाठी भालकीच्या 'हिरेमठ संस्थान'चे आभार.

पुस्तकाचे नाव:
वचन प्रकटन इतिहास,मराठी अनुवाद राजू ब.जुबरे, प्रकाशक: हिरेमठ संस्थान ट्रस्ट,म हाराष्ट्र बसव परिषद,भालकी. पृष्ठसंख्या: ५६

ग्रंथगोतावळा

कोई लौटा दे मेरे, बीते हुए दिन !

१९९० चे दशक हे १९८०च्या अगोदर किंवा आसपास ज्यांचा जन्म झाला अशा माझ्यासह अनेकांच्या बालपणचे , कुमार आणि किशोर वयाचे दशक ! आज ही पिढी चालीशी पार करून कौटुंबिक जबाबदाऱ्या सांभाळत, वेगाने बदलणाऱ्या सामाजिक, राजकीय आणि जागतिक समीकरणाला जुळवून घेत आहे. साधारणतः जगात १७५० ते १८५० हा कालखंड औद्योगिक क्रांतीच्या उदयापासून विकासाचा काळ होता.१८५० ते १९५० हा कालखंड औद्योगिकरणाच्या भरभराटीचा, वसाहतवाद आणि जागतिक वर्चस्वाच्या तीव्र स्पर्धेचा काळ म्हणून ओळखला जातो.१९५० नंतरचा काळ हा शीत युद्ध, नव वसाहतवाद, विज्ञान व तंत्रज्ञानाच्या भरभराटीचा आणि जागतिकीकरणाने झपाटलेला काळ होता. झपाट्याने बदलणाऱ्या तंत्रज्ञानाला, कुटुंब संस्थेतील आणि सामाजिक नितीनियमांच्या बदलाला कसेत घेत आम्ही वाढत होतो.गोट्या ,भवरे, कोया, विटी-दांडू आणि क्रिकेट हे खेळ खेळत आम्ही लहानाचे मोठे होत होतो. आशिकी, मैने प्यार किया, राजा हिंदुस्तानी , सडक आणि दिलवाले या सिनेमांची गीते गाताना आणि ऐकताना होणारी मनाची घालमेल आणि व्याकुळता अनुभवण्याचा आमच्यासाठी तो काळ होता. दूरदर्शनवरील छायागीत,चित्रहार सुरभी, मालगुडी दे, नवीन जुने मराठी, हिंदी चित्रपट, महाभारत, रामायण, द ग्रेट मराठा आणि टिप्पू सुलतान या आस्पाची वाट पाहण्याचा, म्हणजेच मुनोरंजनासाठी ची आतुरता अनुभावयाच तो काळ होता. सिनेमा म्हणजे अमिताभ, सिनेगीते म्हणजे लता मंगेशकर आणि क्रिकेट म्हणजे सचिन तेंडुलकर असे समीकरण जुळलेला तो काळ होता. क्रिकेट वर्ल्ड कप सामन्यांचा थार पाहण्यासाठी केलेली दीर्घ प्रतीक्षा; आणि प्रत्यक्ष सीरीज चालू असताना रंगणारे गप्पांचे फड , सामने चालू असताना होणारे जल्लोष आणि हरल्यानंतर वाहिल्या जाणाऱ्या शिंयांच्या लाखोल्या..... सगळंच अभूतपूर्व होतं.

स्वातंत्र्य दिनाच्या आदल्या दिवशीची तयारी आमच्यासाठी काही औचक असायची. कपड्याला दिलेली अर्धी अर्धवट नीळ , तांब्यात निखारे भरून कपड्यांना केलेली इस्त्री..... त्या दिवशी मनात येणारे देश प्रेमाचे ऊधान! खरंच शब्दबद्धच करता येत नाही. म्हणूनच मला राहून राहून वाटत राहतं....'कोई लौटा दे मेरे, बीते हुए दिन!'

सायकलमधून केलेला दूर दृष्टा प्रवास, मित्रांसोबत केलेली भटकंती, आंब्याच्या शेतात पोट भरून खाल्लेले पाडाचे आंबे. बोरं, ढहाळा ,ऊत खाऊन चुतनेने दिलेली ढेकर.... एकमेकांच्या गळ्यात गळे घालून गावभर हिंडणं , गप्पा , टिंगल-टवाळी, त्यानंतर होणारी भांडणं,

धरलेला अबोल, दुसऱ्या दिवशी पुन्हा पहिले पाडे पंचावन्न ! म्हणत तुझं माझं जुळेना तुझ्यावाचून करमेना..... अशी आमची जीवापाड ची मैत्री. खरंच म्हणून तर राहून राहून म्हणावं वाटत 'कोई लौटा दे मेरे, बीते हुए दिन!'

शीत युद्धानंतर झालेले रशियाचे विघटन. इराकनं कुवेतवर केलेल्या चढाईमुळे आखाती युद्दाला झालेली सुरुवात. त्यामुळे भडकलेली महागाई,

ही बदलत असलेल जागतिक समीकरण वृत्तपत्रातून आम्ही वाचत होतो. जागतिक

राजकारण समजण्या एवढी समज आम्हाला आली

नव्हती,पण उत्सुकता मात्र दांडगी होती.

१९९३ ला झालेला किल्लारी भूकंप, राम जन्म

भूमी आंदोलन, मुंबईची भीषण दंगल या महत्त्वपूर्ण

घटनांचे आकलन होत होत ,परंतु विश्लेषण मात्र

करता येत नव्हतं. राष्ट्पूर आलेले आर्थिक

संकट आणि त्यातून पंतप्रधान नरसिंरवार यांनी

स्वीकारलेलं जागतिकीकरण, उदारीकरण आणि

खाजगीकरणच धोणं, हे सर्व आमच्यासाठी

न समजणारच होतं. याविरुद्ध पेटलेल रान आणि

पुढे फार मोठे सामाजिक आणि आर्थिक परिवर्तन

होणार याची आम्हाला लागलेली चाहूल अस्वस्थ

करत होती. सगळं बदलत होतं आणि आम्ही

बदलाला सामोरे जात होतो. पुढे अटल बिहारी

वाजपेयी यांच्या रुपाने कवी मनाचा पंतप्रधान

आम्हाला खूप जवळचा वाटत होता. त्यांच्या-

कौरव कौन

कौन पांडव,

टंढा सवाल है।

दोनों ओर शकुनि

का फैला

कूटजाल है।

धर्मराज ने छोड़ी नहीं

जुए की लत है।

हर पंचायत में

पंचाली

अपमानित है।

बिना कृष्ण के

आज महाभारत होना है,

कोई राजा बने,

रंक को तो रोना है।

अशा काव्यांची आणि सुमधुर,रसाळ वक्तृत्वाची

आम्हाला त्या काळी भुरळूच पडली होती. त्यांचं

१३ दिवसाच सरकार, त्याकाळी सर्वांध्या चर्चेचा

विषय ठरल होत. ' पाटी तोंडकर सत्ता के लिए

नया गठबंधन करके अगर सत्ता हाथ में आती है।

तो मैं ऐसी सत्ता को धिमेते से भी छूना पसंद नहीं

करूंगा।'

अस म्हणून तडकाफडकी संसदेतून त्यांचं बाहेर

पडणं, राजीनामा देण.... सगळं विलक्षणच होत!

किशोर जाधव,सोलापूर मो. नं. ९९२२८८२५४१

भारतान जागतिकीकरण स्वीकारणं हा नीतीने केलेला नवीन करारच होता. त्याचे दृश्य परिणाम पुढील काळात दिसू लागले. रिमोटच्या साह्याने बदलणाऱ्या टीव्हीवरील चैनल प्रमाण माणसं देखील बदलू लागली. त्यांच्या अपेक्षा, इच्छा, वासना आणि स्वार्थ पराकोटीने वाढत जात होते .सखळे भाऊ पळे वैरी कधी बनले हे कळलंही नाही. चंगळवदान माणसाला झपाटून टाकलं. नफेकोरी वाढली. शोषणाचे नवनवीन तंत्रे शोधली जाऊ लागली.

निखळ मैत्री हरवत गेली. उद्देश ठेवून मैत्री करण्याकडून साऱ्यांचा भर दिसू लागला. समोरच्याकडून काय फायदा करून घेता येईल एवढ्यासाठी मैत्रीचे नवे करार केले जाऊ लागले. जागतिकीकरणाने हातात पैसे, सुविधा आणि सुखी संपन्न जीवनमान बहाल केले,पण

माणसातील माणूसपण हिरावून नेलं.

आज पिढी चाचपडत आहे.महागंडी वाहनं,

घरातील सुख सुविधा आणि संपत्ती मिळवण्यासाठी

दिलेल त्या मार्गाच्या मागे फरपटत आहे.

वाचन संस्कृती सोशल मीडिया पुरती मर्यादित

झाली आहे. व्याख्यानमाला ओस पडत आहेत.

ग्रंथालयातील पुस्तक देवाण-धेवाण थंडावली

आहे.आर्थिक विकासाच्या पलीकडे मानवी

जीवनाची गुणवत्ता वाढवण्याच्या उपक्रमांना थंड

प्रतिसाद मिळत आहे.

शेवटी, गेलेला काळ परत आणता येत नाही .

घड्याळाचे काटे उलटे फिरणार नाहीत. कॅलेंडरची

पानं उलटी उलगडली जाणार नाहीत. गेलेली

माणसं, गेलेला क्षण परत येणार नाही ; पण

तरीसुद्धा माझ्या वयाच्या अनेकांना नकीच वाटत

राहील , ' कोई लौटा दे मेरे, बीते हुए दिन

बदलत्या हवामानामुळे येणाऱ्या पावसाचे धैमान!

बदलत्या हवामानामुळे पाऊससाने सुध्दा आपली दीनचर्या बदलल्याचे दिसून येते. वेळेच्या आधी पाऊससाने राज्याच्या अनेक भागांत आक्राळ-विक्राळ रूप धारण केल्याने शेतकऱ्यांचे मोठ्ठा प्रमाणात नुकसान,विज कोसळुन मृत्यूची संख्या,पशुधनाचे नुकसान झाले,पुरपरिस्थिती अशा गंभीर दुर्घटना व समस्या मोठ्ठा प्रमाणात दिसून येत आहे.मे महिन्यातच राज्याच्या अनेक भागात रेड अलर्ट तर काही भागात ऑरेंज अलर्ट जाहीर केला आहे म्हणजेच पुढे चालून अत्यंत गंभीर परिस्थिती निर्माण होण्याची दाट शक्यता आहे. त्याचप्रमाणे बदलत्या हवामानामुळे आणि ग्लोबल वॉर्मिंगमुळे देशात अती पाऊस,अती उष्णता,अती थंडी, सुनामी हा प्रकार दिवसेंदिवस वाढतच आहे.म्हणजे भारतात उन्हाळा,पाऊससाळा आणि हिवाळा असे तीन ऋतू आपले नियमित काय करायचे. परंतु बदलत्या हवामानामुळे संपूर्ण ऋतूंनी आपली दिनचर्या बदलल्याचे स्पष्ट दिसून येते.त्यामुळेच आतापासूनच राज्यासह देशात पाऊसाने विक्राळ रूप धारण केले आहे.यंदा हवामानाच्या अंदाजानुसार (जून ते सप्टेंबर) या कालावधीत सरासरीपेक्षा अधिक म्हणजे देशभरात १०६ टक्के पाऊस कोसळणार असल्याचे सांगितले जाते.यंदाचा महाराष्ट्रातील वरुणराजाचा अंदाज जाहीर झाला असून कोकण- गोवा १०७ टक्के पाऊस, मध्य महाराष्ट्र ११० टक्के पाऊस, मराठवाडा ११२ टक्के पाऊस, विदर्भ १०९ टक्के पाऊस या पेक्षा अधिक पाऊस पडण्याचा अंदाज हवामान खात्याने वर्तविला आहे. म्हणजेच पावसाचा काळ अत्यंत गंभीर आहे.परंतु सध्या वेळेच्या आधीच अती पाऊस आल्याने महाराष्ट्रासह देशातील अनेक भागांत म ठी तारांढळ उडाल्याचे दिसून आले.परंतु सध्या महाराष्ट्रात पाऊसाचा जोर कायम असून विदर्भ, मराठवाडा, उत्तर महाराष्ट्र, मुंबई, रायगड इत्यादी भागात मुसळधार पावसामुळे जनजीवन तिरकळित झाले असून अनेक भागांत वास्तविक उडाल्याचे परिस्थितीत विदर्भ अलर्ट मोडवर असुन म राठवाड्यातील अनेक भागांत पुरपरिस्थिती आहे.देशात आतापर्यंत आलेल्या पावसाच्या तुलनेत २५ वर्षांच्या काळातील ही सातवी वेळ आहे.यावर्षी पाऊसाचा सांगितलेला अंदाज हा २०१३ प्रमाणेच असल्याचे

सांगितले जाते म्हणजेच यावर्षी पाऊस उग्र रूप धारण करू शकतो.सरकारने लक्षात ठेवले पाहिजे की पुर्वीची परिस्थिती आणि आताच्या परिस्थितीमध्ये जमीन- आसमानचा फरक आहे.पुर्वी पाणी जमि नीत मुरायचे त्यामुळे पुरपरिस्थिती लवकर निवळायची.परंतु वाढते औद्योगिकीकरण, शहरीकरण, जंगलतोड ,अत्याधुनिकरण व मोठ्ठा प्रमाणात सिमेंटरोडचे जाळे यामुळे राज्यासह देशातील अनेक भागांत जमिनीत पाणी मुरत नसल्याने राज्यासह देशातील अनेक भागांत आपल्याला थोड्याशा पावसातच पुरपरिस्थिती दिसून येते. त्यामुळे राज्यासह देशात येणाऱ्या पावसाचा अंदाज पहाता राज्य प्रशासनाने व केंद्र प्रशासनाने सतर्क राहाने गरजेचे आहे. सध्या सुरु असलेल्या अती पावसामुळे राज्यात आतापर्यंत ४ दिवसांत २१ लोकांचा मृत्यू झाला असून १२ पेक्षा अधिक गंभीर जखमी झाल्याचे सांगितले जाते ही अत्यंत गंभीर बाब आहे.यापुढे येणारा काळ पाऊस किंवा उष्णतामान यात मोठ्ठा प्रमाणात वाढ होणार असून अत्यंत गंभीर समस्या निर्माण होवू शकतात. सध्या बरसलेल्या धो-धो पावसावरून हवामान खात्याच्या शास्त्रज्ञांतच झालेला पाऊस मोसमी की बळिवाचा (अवकाळी) याबाबत एकमत होत नसुन चांगलीच जुंपल्याचे चित्र चर्चेत आले आहे.कारण मे महिन्यातील पाऊस हा वाजवीपेक्षा अधिक झाल्याने ही परिस्थिती निर्माण झाली आहे.सुरु असलेला पाऊसाचे धैमान व येणाऱ्या पावसाचा अंदाज पहाता स्थानिक प्रशासन, राज्य प्रशासन व केंद्र सरकारने

आतापासूनच सतर्क राहाने अत्यंत गरजेचे आहे.कारण वाढत्या शहरीकरणामुळे ड्रेनेज सिस्टीम सुधारणे गरजेचे आहे.कारण सध्याच्या परिस्थितीत एखाद्या पावसाप मध्येच पुरपरिस्थिती निर्माण झाल्याचे आपण उघड्या डोळ्यांनी पाहीले आहे.त्यामुळे येणाऱ्या पावसापासून होणारे नुकसान टाळण्यासाठी सरकारने आतापासूनच युध्दपातळीवर कार्य करणे अत्यंत गरजेचे आहे.त्याचप्रमाणे बदलत्या हवामानामुळे अती पावसाची शक्यता पाहता शेतकरी, शेतमजूर , नदी काठावरील रहाणारे नागरिक, तलावाच्या काठावर रहाणारे नागरिक, वाहन चालक यांनी येणाऱ्या पावसापासून व विजेपासून सावधगिरी बाळगावी.

रमेश कृष्णराव लांजेवार (स्वतंत्र पत्रकार) नागपूर मो.नं.९९२१६९०७७९,

भूम तालुक्यातील पाचही मंडळात पूर्वमोसमी पावसाची जोरदार हजेरी

शेतीचे प्रचंड नुकसान,घरांची पडझड तर भाजीपाल्याचा झाला चिखल

दत्ता अहिरे | आरंभ मराठी

ईट –भूम तालुक्यात मे महिन्याच्या कडक उन्हाळ्यात मात्र जूनमधील पावसा प्रमाणे पर्जन्यवृष्टी होऊन शेतजमिनी, रस्ते, पिके, घरे यांना मोठा फटका बसला असून प्रचंड नुकसान झाले आहे. तालुक्यातील भूम, वालवड, ईट, आंबी, माणकेश्वर ही पाच मंडळे असून तालुक्यात सरासरी ६७ मिमी पावसाची नोंद झाली आहे. तर सर्वाधिक पाऊस ईट मंडळात झाला आहे. तालुक्यातील झालेल्या पावसाने सर्व मंडळातील मध्यम, लघु प्रकल्प, बंधारे यामध्ये पाणीसाठा वाढला आहे. तर नदी नाले खळखळून वाहत आहेत. सतत झालेल्या पावसामुळे भाजीपाला उत्पादकांना मोठा फटका बसला आहे. चिंचोली येथील शेतकऱ्याच्या कोबी चा प्लॉट पूर्णपणे नासला आहे. तर फळबाग, कांदा उत्पादक यांना

शेतकऱ्यांना मशागतीची चिंता
पाऊस जास्त झाल्याने शेतीतील मशागत कशी करावी हा प्रश्न शेतकऱ्यांसमोर उभा आहे. सततच्या झालेल्या पावसामुळे शेतातील तन-तोडा प्रचंड वाढल्यामुळे फवारणी करावी की पाळी, मोगडणी करावी हा प्रश्न पडला आहे. येणारा काळ देखील निसर्गावर अवलंबून आहे. त्यामुळे शेतकऱ्यांच्या हातात फक्त अंदाज बांधत कष्ट करणे हेच आहे.

झालेल्या नुकसानीची मदत घावी
बी बियाणे, खते मागणीप्रमाणे मिळत नसल्याने, आहे ते बियाण्याचे वाण घेऊन पेरणी करावी लागणार आहे. तर खतपुरवठा देखील त्याप्रमाणेच होत आहे. शेतकऱ्याचे शेतातील झालेले नुकसान व बंदिस्तीसाठी शासनाने मदत करावी.

–रामराजे देशमुख शेतकरी, ईट.

अहिल्यादेवी होळकर जयंतीनिमित्त मोहा ग्रामपंचायत कार्यालय आणि प्राथमिक आरोग्य केंद्रात अभिवादन कार्यक्रम

आरंभ मराठी | मोहा

अहिल्यादेवी होळकर यांच्या जयंतीनिमित्त कळंब तालुक्यातील मोहा ग्रामपंचायत कार्यालय व प्राथमिक आरोग्य केंद्रात अभिवादन कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. सामाजिक न्याय आणि सशक्त स्त्री नेतृत्वाचे प्रतीक असलेल्या अहिल्यादेवी होळकर यांच्या स्मृतीस अभिवादन करत ग्रामस्थांनी त्यांचा आदर्श जीवनमार्ग स्मरणात ठेवण्याचा निर्धार व्यक्त केला.ग्रामपंचायत कार्यालयात झालेल्या अभिवादन कार्यक्रम तत सरपंच श्रीमती सीमा मडके, उपसरपंच बशारत मोमीन, जिल्हा परिषद माजी सदस्य संदीप मडके, ग्रामसेवक सुरेश धावारे, पांडुरंग मडके, राहुल कसबे यांची उपस्थिती होती. यावेळी अहिल्यादेवींच्या प्रतिमेला पुष्पहार अर्पण करून त्यांच्या कार्याचा गौरव करण्यात आला. त्यानंतर प्राथमिक आरोग्य केंद्रातही अहिल्यादेवींच्या जयंतीनिमित्त अभिवादन करण्यात आले. या कार्यक्रम त वैद्यकीय अधिकारी डॉ. मनीष कस्पटे, डॉ. सुमित मुंदे, ओषध निम णि अधिकारी शुभम कोंपलवार, आरोग्य सहाय्यक बाबुराव सुलाखे, आरोग्य सहाय्यिका श्रीमती जाधव, परिचारिका श्रीमती स्वामी, श्रीमती शिंदे, श्रीमती चामनार, आरोग्यसेवक विशाल सदाफुले, प्रशिक्षणार्थी अविनाश सुरवसे यांची उपस्थिती होती. अहिल्यादेवी होळकर यांनी सम जसैवा, धर्मशाळा, विहिरी, घाट, रस्ते यांसारख्या विकास कामांद्वारे जनतेच्या जीवनात परिवर्तन घडवून आणले. त्यांचा आदर्श आजही प्रेरणादायी आहे, असे मत उपस्थित मान्यवरांनी यावेळी व्यक्त केले.

येरमाळ्यात हजारो भाविकांच्या उपस्थितीत श्री लक्ष्मण शक्ती सोहळा उत्साहात

रामभक्त भाविकांची पावसातही मोठ्या प्रमाणात उपस्थिती

आरंभ मराठी | येरमाळा

कळंब तालुक्यातील येरमाळा येथे गुरुवारी (दि.२९) श्री लक्ष्मण शक्ती सोहळा मोठ्या उत्साहात संपन्न झाला. या वर्षी बऱ्याच वर्षांच्या काळखंडानंतर प्रथमच येरमाळा येथे श्री.लक्ष्मण शक्ती सोहळा मोठ्या उत्साहात संपन्न करण्यात आला असुन श्री. संत एकनाथ महाराज लिखित श्री.भावार्थ रामायणाचे हे बऱ्याच वर्षांनंतर पहिलेच वर्ष होते. गुरुवारी चार वाजता वनवासातून आलेले रामभक्त दिंडी आणि ग्रंथ दिंडी येरमाळा गावातून काढण्यात आली. या ग्रंथदिंडी मध्ये लहान बालकांसह महिलांची उपस्थिती लक्षणीय होती. या कार्यक्रमाचे आयोजन हनुमान मंदीरासमोर केले होते. परंतु, सततच्या पावसामुळे तो विडुल रुक्मिणी मंदिर (आनंदधामकार्यालय) येथे करण्यात आला. दि. २९ मे रोजी सायंकाळी ६ वाजता ग्रंथ वाचन व निरुपणास सुरुवात करण्यात आली. तब्बल बारा तास हा श्री लक्ष्मण शक्ती सोहळा सुरू होता. श्री.भावार्थ रामायणातील युद्धकांडातील अध्याय क्रमांक ४३ ते ४९ असे सात अध्याय, ओव्या ११३५ याचे रात्रभर वाचन

व निरुपण करण्यात आले. या लक्ष्मण शक्ती मुक्ती सोहळ्यास परिसरातील तुळजापुर, कळंब, धाराशिव, उमरगा, लातूर या तालुक्यांसह कर्नाटक राज्यातून देखील ग्रंथ वाचक व सूचक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. गुरुवारी दि. २९ मे रोजी सायंकाळी ६ वाजता सुरू केलेले ग्रंथ वाचन निरुपण शुक्रवारी दि.३० रोजी सकाळी ६ वाजता श्री लक्ष्मण सावधिवित्त झाल्या नंतर लक्ष्मण शक्ती सोहळ्याची सांताता करण्यात आली. जय श्रीराम जय श्रीराम च्या जय घोषाने येरमाळा गाव राम मय झाले. येरमाळा येथील श्री लक्ष्मण शक्ती सोहळा हा न

आरंभ मराठी | मुरुड

लातूर मध्यवर्ती बस स्थानक येथील सिमेंट कॉक्रीटचे काम मागील २ महिन्यांपूर्वी पूर्ण झाले असतानाही एस. टी महामंडळ विभागाने पुणे, धाराशिव, बारशी व औसा, निलंगा या महामार्गावरील बस सेवा ही बस स्थानक क्रमांक २ रेणापूर नाका या ठिकाणाहून चालू ठेवली होती. मागील २ महिन्यापासून विविध सामाजिक संघटना ,राजकीय पक्ष यांची सततची मागणी होती की, मुख्य बस स्थानकातूनच पूर्वीप्रमाणे बसेस सोडाव्या कारण मुख्य बस स्थानकाच्या परिसरात मार्केट यार्ड ,व्यापारी पेठ, शैक्षणिक संकुल, शासकीय रुग्णालय, खाजगी रुग्णालय असल्यामुळे लातूर ग्रामीण भागातून तसेच इतर जिल्ह्यातून येणाऱ्या नागरिकांच्या सोयीचे असल्यामुळे व महिला ,विद्यार्थी, नागरिक यांच्या सुरक्षेच्या दृष्टीने सुद्धा योग्य असल्यामुळे पूर्वीप्रमाणे मुख्य बस स्थानकातूनच सर्व बसेस सोडाव्या अशी जनतेची सुद्धा मागणी होती. दिनांक २६ मे २०२५ रोजी जिल्हाधिकारी लातूर तथा अध्यक्ष – जिल्हा रस्ते सुरक्षा समिती, लातूर यांच्या अध्यक्षतेखाली सदरील विषयासंदर्भात बैठक संपन्न झाली. त्या बैठकीत विविध सामाजिक संघटनांनी मुख्य बस स्थानकातूनच पूर्वीप्रमाणे बसेस सोडाव्या ही मागणी केली होती. लातूर

जिल्हा राष्ट्रवादी काँग्रेस (शरदचंद्र पवार) पक्षाच्या वतीने बैठकीत जिल्हाधिकारी यांना निवेदन देण्यात आले सदरील निवेदनात दिनांक ३१ मे २०२५ पर्यंत पूर्वी प्रमाणे मुख्य बस स्थानकातून बसेस चालू नाही केल्यास एस. टी महामंडळ वर्धापन दिन दिनांक १ मे २०२५ वार रविवार रोजी सकाळी १० वाजून १० मिनिटांपासून दयानंद गेट चौक, लातूर या ठिकाणी बेमुदत अमरण उपोषण सुरू करण्यात येईल असे सदरील सांगण्यात आले होते. लातूर जिल्हा राष्ट्रवादी काँग्रेस (शरदचंद्र पवार) पक्षाच्या बेमुदत आमरण उपोषणाची तसेच सकल मराठा समाज मुरुड व विविध सामाजिक संघटना करत असलेल्या पाठपुराव्याची दखल घेत दिनांक ३० मे २०२५ रोजी देविदास जाधव (आयुक्त, शहर महानगरपालिका लातूर) यांच्या अध्यक्षतेखाली बैठक संपन्न झाली. या बैठकीला आशिष कुमार अय्यर (उप प्रादेशिक परिवहन अधिकारी, लातूर) अश्वजीत जानराव (विभाग नियंत्रक रापम ,लातूर) संदीप पडवळ (विभागीय वाहतूक अधिकारी रापम लातूर) नवनाथ केंद्रे (शहर अभियंता लातूर शहर महानगरपालिका, लातूर) , बाबुराव गीते (पोलीस उपनिरीक्षक वाहतूक नियंत्रण शाखा गांधी चौक, लातूर) हे जिल्हा सुरक्षा समिती लातूर या समितीचे सदस्य म्हणून वरील अधिकारी उपस्थित होते. तसेच विविध

सामाजिक संघटना व राजकीय पक्ष यांचे प्रतिनिधी बैठकीला उपस्थित होते. बैठकीम ध्ये मोठ्या प्रमाणात सदरील विषयावर चर्चा झाल्यानंतर व बैठकीमधील सर्व प्रतिनिधींनी एक मताने असा निर्णय घेतला की पूर्वीप्रमाणेच मध्यवर्ती बस स्थानकातून बसेस चालू कराव्यात त्याशिवाय दुसरा कोणताही पर्याय आम्हाला मान्य नाही . प्रशासनाने वाहतूक कोंडी च्या नावाखाली सदरील बसेस ह्या बस स्थानक क्रमांक २ रेणापूर नाका या ठिकाणी सुरू केलेल्या होत्या.त्यामुळे प्रशासनाची इच्छा नसताना सुद्धा बैठकीतील प्रतिनिधींच्या रेव्या मुळे मुख्य बस स्थानकातून पूर्वीप्रमाणेच

बसेस सोडण्याचा निर्णय घेण्यात आला. त्यानुसार सदरील बैठकीत निर्णय घेऊन अंतिम मंजूरीसाठी जिल्हाधिकारी, लातूर यांच्याकडे सदरील प्रस्ताव पाठविण्यात आलेला आहे. सदरील प्रस्तावाबद्दल दिनांक २६ मे २०२५ च्या बैठकीमध्ये जिल्हाधिकारी या सकारात्मक होत्या त्यामुळे लवकरात लवकर सदरील निर्णय होऊन दिनांक १जून २०२५ एस टी महामंडळ वर्धापनदिनी पूर्वीप्रमाणे मुख्य बस स्थानकातून पुणे ,धाराशिव, बारशी तसेच औसा, निलंगा या मार्गावरील बस सुरू कराव्यात अशी मागणी मा.आयुक्त व माननीय विभाग नियंत्रक यांच्याकडे करण्यात आली आहे.

प्रधानमंत्री आवास योजनेच्या लाभार्थ्यांच्या एकमेत २ लाखपर्यंत वाढ

लाभार्थ्यांच्या मागणीनंतर शासनाने केली साठ हजारांची वाढ

आरंभ मराठी | कळंब

भारत सरकारने ‘‘सर्वांसाठी घरे-२०२४’’ हे शासनाचे धोरण असून, त्यानुसार राज्यातील बेघर तसेच कच्च्या घरात वास्तव्यास असणाऱ्या पात्र लाभार्थ्यांना स्वतःचे हक्काचे घर मिळावे असा प्रयत्न शासनाचा आहे. त्यानुसार राज्यात उम्रीण भागातील बेघरांना घरकुल प्राप्तीक करून देण्यासाठी केंद्र पुरस्कृत व राज्य पुरस्कृत विविध घरकुल योजना राबविण्यात येत आहेत. सर्वांसाठी घरे या संकल्पनेतून प्रधानमंत्री आवास योजना सुरू केली होती. मात्र यासाठी प्रथमतः शासनाकडून मिळणारी लाभार्थी रकम नाममात्र होती. त्यामुळे बऱ्याच नागरिकांनी याकडे पाठ फिरवली होती. कारण घर बांधण्यासाठी लागणारा खर्च व मिळणारा लाभ यात बऱ्याच प्रमाणात तफावत होती. त्यामुळे बांधकाम करताना लाभार्थी हा कर्जबाजारी होत होता. त्यामुळे बांधकाम न केलेलेच बरे

अशी भावना नागरिकांची झाली होती. त्या अनुषंगाने दैनिक ‘आरंभ मराठी’ दैनिकात पाठपुरावा ही केला होता. प्रधानमंत्री आवास योजनेच्या रकमेत १ लाख ४० हजारवरून २ लाखापर्यंत वाढ ग्रामीण भागासाठी करण्यात आलेली आहे. प्रधानमंत्री आवास योजना अंतर्गत घरकुल नोंदणी २०२५ चालू आहे. यासाठी ३१ मे २०२५ पर्यंत नोंदणी करणे गरजेचे आहे. मात्र ऑनलाईन प्रक्रिया पार पाडताना बऱ्याच अडचणीमुळे नोंदणीसाठी अत्यावश्यक असणारा जांब कार्ड क्रमांक नाही. त्यामुळे बरेच लाभार्थी या योजनेपासून वंचित राहू शकतात. मात्र ज्यांच्याकडे जांब कार्ड क्रमांक नाही त्यांच्या ग्राम पंचायत कर्मचारी मार्फत नोंद करणे गरजेचे आहे. ऑनलाईन प्रक्रिया पार पाडताना बऱ्याच अडचणीमुळे शासनाने यात मुदतवाढ करावी अशी नागरिकांची भावना व्यक्त होत आहे.

आतापर्यंत ८५०० नागरिकांनी केली नोंद

आतापर्यंत कळंब तालुक्यात ८५०० नागरिकांनी प्रधानमंत्री आवास योजनेसाठी अर्ज केला आहे अशी माहिती गटविकास अधिकारी आर. व्ही.चवोर यांनी दिली. या नोंदणी केलेल्या नागरीकांतून लाभार्थ्यांची निवड होणार आहे. त्यामुळे जास्तीत जास्त नागरिकांनी नोंद करणे गरजेचे आहे,अशी प्रतिक्रिया त्यांनी दिली.

येरमाळा येथे नशा मुक्ती रॅली उत्साहात

व्यसनमुक्त भारत, सशक्त भारतचा नारा ठरला केंद्रबिंदू

आरंभ मराठी | येरमाळा

पोलीस स्टेशन येरमाळा आणि येडाई व्यसनमुक्ती उपघार व पुनर्वसन केंद्र यांच्या संयुक्त विद्यमाने ‘‘अमली पदार्थ विरोधी महिना’’ या उपक्रमांतर्गत नशा मुक्ती रॅलीचे भव्य आयोजन करण्यात आले होते. गावामध्ये जनजागृती घडवून व्यसनमुक्त समाज निर्मितीचा संकल्प या रॅलीतून करण्यात आला. या कार्यक्रमाच्या प्रमुख उपस्थितींमध्ये येरमाळा पोलीस स्टेशनचे सहाय्यक पोलीस निरीक्षक टी. आर. भालेराव, येडाई व्यसनमुक्ती केंद्राचे संचालक डॉ. संदीप तोवारे, माजी जिल्हा परिषद सदस्य मदन तात्या बारकुल, सरपंच प्रतिनिधी विशाल बारकुल, उपसरपंच गणेश बाबा बारकुल, ग्राम पंचायत सदस्य सोमनाथ बारकुल, मराठी पत्रकार संचाचे अध्यक्ष लहू

बारकुल, येडेश्वरी देवस्थान ट्रस्टचे गणेश बेद्रे, संतोष आगलावे सम जसेवक विलास बारकुल, येडाई व्यसनमुक्ती केंद्राचे प्रकल्प समन्वयक गणपतसिंग परदेशी, तसेच पोलीस आणि व्यसनमुक्ती केंद्राचे सर्व कर्मचारी, परिवर्तनवादी रुग्णमित्र, ग्रामस्थ आणि युवक मोठ्या संख्येने सहभागी झाले होते. रॅलीची सुरुवात अक्षापूर्ण झुंवा वर्कआउटने झाली. रॅलीदरम्यान ‘‘व्यसनाला नाही म्हणूया’’, ‘‘स्वस्थ समाजासाठी व्यसनमुक्ती हवीच’’ अशा घोषणांनी येरमाळा गावाचा परिसर दुमदुमून गेला. ग्रामस्थांच्या प्रचंड उत्साहात आणि सहभागींच्या ऐक्याने हा उपक्रम अत्यंत प्रेरणादायक ठरला. या प्रसंगी उपस्थित मान्यवरांनी व्यसनमुक्तीबाबत आपले मनोगत व्यक्त केले. सहाय्यक पोलीस निरीक्षक टी आर भालेराव यांनी त्यांच्या प्रभावी शैलीत

‘‘व्यसनमुक्त भारत, सशक्त भारत’’ हा संदेश देत, युवक, महिला व व्यसन पीडित नागरिकांना व्यसनपासून दूर राहण्याचे आवाहन केले. त्यांनी नमूद केले की, ‘‘छोटा-छोटा स्वर्गामध्ये बदल करून आपण व्यसनमुक्त जीवनाकडे वाटचाल करू शकतो आणि अधिक आनंदी, आरोग्यदायी जीवन जगू शकतो.’’ कार्यक्रमामाचा समारोप करताना येरमाळा पोलीस स्टेशन, ग्रामपंचायत येरमाळा, येडेश्वरी देवस्थान ट्रस्ट, येरमाळा पत्रकार संघ व येडाई व्यसनमुक्ती केंद्राच्या वतीने रॅलीत सहभागी झालेल्या सर्व पोलीस व ग्रामस्थ, व्यसनमुक्ती केंद्राचे कर्मचारी, सामाजिक कार्यकर्ते आणि युवकांचा विशेष आभार मानण्यात आला. ही रॅली येरमाळा गावासाठी एक प्रेरणादायी उदाहरण ठरले, जे इतर गावांसाठीही दिशादर्शक ठरू शकेल.